

«Колледждерде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды кесипке багыттап окутуунун педагогикалык шарттары» аттуу темадагы 13.00.01- жалпы педагогика, педагогиканын жана билим беруунун тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу учун Кулуева Фарида Шабданбековнанын жазылган диссертациялык изилдөөсүнө

РАСМИЙ ПИК ИР

1. Диссертациялык изилдөөнүн темасынын актуалдуулугу.

Бүгүнкү күнү жогорку жана орто кесиптик окуу процессин уюштуруп жана башкаруунун эки түрү иштеп келет. Биринчиси, индустриалдык эпохага тиешелүү нормативтүү традициялык окуу процессин уюштуруу. Экинчи түрү болсо коомдо болуп жаткан өзгөрүүлөргө шайкеш келе тургандай кесипке багыттап инсандын талабын канааттандыра тургандай инновацияларга багытталган. Бул багытта билим берүү системасы жаңы абалга адаптациялана ала тургандай инсанды тарбиялап чыгуусу зарыл.

Жаңы типтеги постиндустриалдык коом ар бир инсандан өзүн эмгек чөйрөсүндө мыкты адис катары көрсөтө алуу менен бирге, руханий жактан терең, эң жогорку деңгээлдеги кесипкөй, технологиялык жактан компетенттүлүктү жана уюшкандыкты көрсөтө билген адистерге муктаж. Азыркы учурда билим берүү системасы, бул проблемаларды чечүүдө жакшы натыйжага жете албай жатат. өзүнүн алсыздыгын көрсөтүүдө.

Азыркы учурдагы маалыматтык коомдун шартында адистерди кесипке багыттап окутуунун илимий педагогикалык жоболору, окуу процессинде жумуш берүүчүлөрдүн ортосундагы кызматташтыктардын формалдуу негизде жүргүзүлүшү, окуу материалдарын өздөштүрүү сапатына көзөмөлдөө жүргүзүү, дисциплиналарды кесипке багыттап окутууда МКТны колдонуунун педагогикалык шарттары жана окутуу технологиялары так көрсөтүлгөн эмес.

Бирок, кесиптик ишмердүүлүктү калыптандыруунун максаты, мазмуну, методдору жана каражаттары комплекстүү бүтүндүктө каралган атайын

изилдөөлөрдү жүргүзүү зарыл болгону менен теориялык жана практикалык изилдөөлөр көрсөткөндөй, азыркы учурда педагогикалык практикада объективдүү түрдө кездешүүчү карама-каршылыктар дагы эле болсо арбын. Эң негизгиси тейлөө кесибине ээ болуучу студенттерди даярдай турган колледждердин окуу процессинде МКТны колдонууда тейлөө ишмердигинин өзгөчөлүктөрү жана мүмкүнчүлүктөрү жетишерлик деңгээлде эсепке алынган эмес. Жогоруда белгиленгендер каралып жаткан диссертациялык иштин темасынын актуалдуулугун далилдеп турат.

Демек, ушул көз караштан алганда коргоого коюлуп жаткан **«Колледждерде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды кесипке багыттап окутуунун педагогикалык шарттары»** аттуу темадагы диссертациялык изилдөө учурдун актуалдуу маселелерине багытталган деп айтууга болот.

Диссертациялык иш үч главадан турат, изилдөөнүн биринчи главасы **«Колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун теориялык негиздери»** – деп аталып изилдөөгө коюлган биринчи милдетти чечүүгө багытталган.

Изилдөө тейлөө адистигине багытталгандыктан, тейлөө чөйрөсүнүн иш аракеттеринин негизги өзгөчөлүктөрүн такталган, алар: эң жогорку динамизм жана ийкемдүүлүк; территориялык сегментация жана локалдык мүнөз; чакан жана орто мекемелерге ээ болуу менен эң жогорку байланышка жана маалыматка ээ болушу; тейлөө процессинде кардар менен өздүк байланышта болуу технологиялык тейлөөлөрдү жүргүзүү; тигил же бул тармактын кызмат көрсөтүүлөрүн жогорку деңгээлде бөлүп көрсөтүү; кызмат көрсөтүүнүн кээ бир жагдайларында күтүлбөгөн жыйынтыктардын пайда болушуна алдынала чара көрүү сыяктуу өзгөчөлүктөр талданган.

Экинчи глава **«Колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун эффективдүүлүгүн жогорулатуунун методологиясы жана методдору»** деп аталып, изилдөөнүн методологиялык негиздерин жана методдорун чагылдырылган. Илимий адабияттарды талдоонун, кесиптик

ишмердүүлүктөгү МКТ алкагында студенттерди кесипке даярдоонун практикалык жана теориялык жыйынтыктарын талдоонун негизинде МКТнын кесипке багыттап окутуунун методикалык модели түзүлгөн. МКТны кесипке багыттап окутуунун максаты – орто кесиптик окуу жайларынын бүтүрүүчүсүнө келечекте жумуш менен камсыз болуусу үчүн МКТнын мүмкүнчүлүктөрүн максаттуу жана туура пайдалануу менен атаандаштыкка жөндөмдүү дараметин жана фундаменталдык билимин өз алдынча чыгармачылык менен өнүктүрүүгө, кесиптик билимдерге, билгичтиктерге жана көндүмдөргө даярдоо – деп аныкталган.

Изилдөөгө байланыштуу илимий адабияттарды, педагогикалык методдордун жана талдоолордун жыйынтыктарынын негизинде студенттерди МКТны кесипке багыттап окутуунун натыйжалуулугу арттыруунун педагогикалык шарттары аныкталган 1) мотивациялык – колледждердин студенттерин МКТны колдонуу менен кесиптик компетенттүүлүгүн арттыруунун зарыл компонент экендигине жана аны өркүндөтүү зарылдыгына ынандыруу; 2) уюштуруучулук – колледждерде МКТны окуу процессинде колдонууну өркүндөтүү; 3) методикалык - колледждин студенттерин МКТны колдонуу боюнча компетенттүүлүктөрүн өркүндөтүү максатында «Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар» дисциплинасын иштеп чыгып жана аны ишке киргизилген.

Изилдөөнүн үчүнчү главасы «Педагогикалык эксперимент жана анын жыйынтыгы» деген аталып, окуу дисциплиналарын кесипке багыттап окутууда МКТны колдонуп, «Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар» дисциплинасы боюнча түзүлгөн кесиптик багыттагы окуу-методикалык комплекси окуу процессинде ишке ашырылып жана анын натыйжалуулугу текшерилген.

Педагогикалык эксперименттин жүрүшүнүн негизги этаптары жана жыйынтыктары көрсөтүлгөн.

2. Изилдөөнүн жүрүшүндө автор негизги милдеттерди чечип жана илимий натыйжаларды алган.

Изилдөөчү өзүнүн негизги милдеттери катары колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун теориялык жана практикалык абалын талдоо, МКТны кесипке багыттап окутууну өркүндөтүүнүн методикалык моделин түзүү жана педагогикалык шарттарын аныктоо, МКТны кесипке багыттап окутуу технологиясын өркүндөтүү боюнча «Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар» дисциплинасынын окуу-методикалык комплексин иштеп чыгуу жана аны окуу процессинде ишке ашыруу жана иштелип чыккан педагогикалык шарттарды, методикалык моделди эксперимент аркылуу текшерүү жана анын жыйынтыктарын талдоо каралган.

Изилдөөнүн негизги натыйжалары катары:

- колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун теориялык жана практикалык абалын аныктоо учурдагы билим берүү тармагына байланыштуу мамлекеттик нормативдик документтерди, илимий кайнактарды, орто кесиптик окуу жайлардагы техникалык жабдылыш шарттарын изилдөөгө жана изденүүчүнүн көп жылдык педагогикалык тажрыйбасына негизделип, «орто кесиптик окуу жайдагы технологиялык жактан багыттап окутуу» түшүнүгүнө ынанымдуу аныктама берилген;
- колледждерде МКТны кесипке багыттап окутууну өркүндөтүүнүн педагогикалык шарттары өлкөнүнүн орто кесиптик окуу жайлардагы техникалык шарттарын, ал жерде иштеген окутуучулардын технологиялык даярдык деңгээлин сурамжылоо жана атайын байкоолор, аңгемелешүүлөрдүн негизинде аныкталып, маалыматтык технологиялык жактан кесипке багыттап окутуунун методикалык системасы иштелип чыккан жана ал өзүнүн иштиктүүлүгү менен башка изилдөөлөрдөн айырмаланып турат;
- изденүүчү тарабынан «Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар» дисциплинасын билим берүүнү өркүндөтүү максатында атайын окуу методикалык комплекси түзүлүп, колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун технологиясы жана илимий жактан негизделген методикалык сунуштар, иштелмелер окуу процессине киргизилген жана

натыйжаларынын практикада колдонулгандыгын тастыктаган акт аркылуу бекитилген;

– колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун педагогикалык шарттары иштелип чыгып, алардын натыйжалуулугу атайын тажрыйбалык-эксперимент аркылуу жана педагогикалык процессте текшерилип, аныктоочу жана калыптандыруучу эксперименттердин жыйынтыктары текшерүүчү эксперимент аркылуу салыштыруу менен алынган. Изилдөөнүн жыйынтыктарынын ар кандай деңгээлдеги жыйындарда, конференцияларда, семинарларда талкууланып жактырылган жана тиешелүү басылмаларда жарыяланып турган.

Диссертациялык иште алынган жаңы илимий натыйжалар кесиптик билим берүүчү колледждердин окутуу процессин илимий-методикалык жактан өркүндөтүүгө, жалпы педагогиканы жана билим берүүнүн технологияларын өнүктүрүүдө үчүн чоң мааниге ээ.

3. Изилдөөнүн теориялык жыйынтыктарынын баалуулугу.

Изилдөөнүн теориялык баалуулугу катары Кыргызстандагы орто билим берүү системасын маалыматташтыруу процесси үзгүлтүксүз процесс деп эсептелип, анын негизги багыттары боюнча анализ жүргүзүлгөнүн эсептөөгө болот. Чет элдик жана кыргыз окумуштууларынын илимий изилдөөлөрүнө таянуу менен орто кесиптик окуу жайларынын бүтүрүүчүсүнө келечекте жумуш менен камсыз болуусу үчүн МКТнын мүмкүнчүлүктөрүн максаттуу жана туура пайдалануу менен атаандаштыкка жөндөмдүү дараметин жана фундаменталдык билимин өз алдынча чыгармачылык менен өнүктүрүүгө, кесиптик билимдерге, билгичтиктерге жана көндүмдөргө даярдоо аныктамалары иликтенип, такталган.

4.Изилдөөнүн практикалык маанилүүлүгү.

Изилдөөдө студенттердин кесиптик маселелерди камтыган, калыптандыруу максатын көздөгөн «Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар» окуу методикалык комплекси түзүлгөн, түзүлгөн комплекс окуучулардын таанып-билүү аракетин багыттоочу методдор менен камсыздалган жана

студенттердин кесиптик билимдерди өздөштүрүү деңгээлдеринин критерийлери иштелип чыккан ал колледждердин мугалимдерине практикалык жардам бере алат.

5. Изилдөөнүн жыйынтыктарынын аныктыгы жана далилдүүлүгү төмөндөгүлөр менен негизделет:

Изилдөөдө сунушталган методикалык системанын, окутуу технологияларынын натыйжалуулугу педагогикалык эксперименттин жыйынтыктары менен тастыкталган. Эксперименттин жыйынтыктарын иштетүүдө жана талдоодо тиешелүү статистикалык критерий колдонулуп, бул критерийдин көрсөткүчү алынган натыйжалардын ишенимдүүлүгүн толук тастыктап турат.

Мындан тышкары, натыйжалардын далилдүүлүгүн, аныктыгын маселеге тиешелүү кенири илимий адабияттын объективдүү анализи, изилдөөнүн максатына ылайыктуу изилдөөдө колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун кесипке жалпы педагогикалык шарттары белгиленип, андан тышкары үч педагогикалык шарт аныкталып, аны ишке ашыруу технологиялары иштелип чыккан.

6. Изилдөөчүнүн жеке салымы. Колледждерде окуу процессинде МКТны студенттерге кесибине багыттап окутууда окуу процесин ийгиликтүү жүргүзүү үчүн педагогикалык шарттарын жана методикалык системасын изденүүчү тарабынан иштелип чыккан. педагогикалык шарттарды аныктап жана «Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар» дисциплинасы боюнча окуу-методикалык комплексин түзүү автор өзү ишке ашырган. Алынган корутундулар, практикалык сунуштар теориялык жана методологиялык жоболор түрүндө белгиленген, алар изденүүчүнүн педагогика илимине кошкон жеке салымын көрсөтөт.

7. Изилдөөнүн жыйынтыктары. Жарыяланган эмгектер негизинен изилдөөнүн багытына туура келет, изилдөөнүн жыйынтыктары Кыргызстандын жогорку окуу жайларында, алыскы жана жакынкы чет өлкөлөрдө өткөрүлгөн илимий-практикалык конференцияларда

апробацияланган. Изилдөөнүн темасына байланышкан **15** илимий макала эл аралык жана республикалык илимий басылмаларда жарыяланган.

8 Диссертациянын практикалык натыйжаларын пайдалануу боюнча сунуштар.

Изилдөөнүн натыйжаларын жана жыйынтыктарын пайдалануу боюнча төмөнкүдөй **практикалык, илимий-методикалык сунуштар** иштелип чыккан:

1. Колледждерде МКТны кесипке багыттап окутууну өркүндөтүүнүн педагогикалык шарттарын колдонууга жана колдонмо катары жайылтууга сунушталат.

2. Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар боюнча окуу-методикалык комплекси окутуучулардын илимий-педагогикалык ишмердүүлүккө колдонууга сунушталат.

3. Колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун аныкталган педагогикалык шарттарынын негизинде жүргүзүлгөн эксперименттин жыйынтыктары салыштырма катары кийинки изилдөөлөргө колдонууга сунушталат.

9. Диссертациянын мазмуну менен авторефераттын мазмунунун шайкештиги.

Авторефераттын мазмуну диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максаты менен милдеттерине дал келет. Авторефераттын резюмеси кыргыз, орус, англис тилдеринде бирдей мааниге ээ.

10. Диссертациянын мазмунундагы жана жазылышындагы жетишпегендиктер.

Диссертацияда көрсөтүлгөн жетишкендиктер менен бирге айрым бир кемчиликтер орун алган.

1. Жумуштун максаты: колледждерде МКТны кесипке багыттап окутуунун педагогикалык шарттарын аныктоо деп алынган, бирок колледждерде МКТны окутуунун мазмуну менен деңгели аныкталбаган.

2. Экинчи главанын 2-параграфы «Колледждерде МКТны кесипке багыттап окутууну өнүктүрүнүн педагогикалык шарттары» деп аталып педагогикалык шарттарды ишке ашыруу үчүн МКТны кесипке багыттап окутуунун методикалык модели түзүлдү, деп берилген, бирок сүрөт(2.6) «МКТны кесипке багыттап окутуунун методикалык системасы» деп аталган (60 бет). Ушул параграфта коюлган МКТны кесипке багыттап окутуунун максатына ылайык бул сүрөттү модель эмес системаны чагылдырып турат.

3. Жумушта малыматтар көп башка тилде жазылган илимий булактардан алынгандыктан кыргызча которулушунда көп мүчүлүштүктөр бар.

Жогоруда көрсөтүлгөн кемчиликтер диссертациянын жалпы мүнөзүн түздөн-түз өзгөртпөйт жана анын баалуулугун төмөндөтпөйт.

11. Эмгектин Кыргыз Республикасынын «Илимий даражаларды ыйгаруунун тартиби боюнча жобонун» талаптарына туура келиши.

Кулуева Фарида Шабданбековнанын «Колледждерде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды кесипке багыттап окутуунун педагогикалык шарттары» аттуу темадагы изилдөөсү Кыргыз Республикасынын ЖАКтын кандидаттык даражаны изденип алуу үчүн жазылуучу диссертацияга коюлган талаптарга туура келет, ал эми изилдөөнүн автору 13.00.01- жалпы педагогика, педагогиканын жана билим беруунун тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасына ээ болууга татыктуу.

**Расмий оппонент,
педагогика илиминин доктору,
профессор:**

А.К. Наркозиёв

А.К. Наркозиёвдин колун тастыктаймын
Кадрлар бөлүмүнүн башчысы:

Педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча боюнча **Кулуева Фарида Шабданбековнанын “Колледждерде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды кесипке багыттап окутуунун педагогикалык шарттары”** аттуу темадагы диссертациясын эксперттик баалоонун

чен-өлчөмдөрү

Катар №	Баалоонун негизги чен-өлчөмдөрү	Баллдардын саны
I	Актуалдуулуктун чен-өлчөмдөрү	
1.	Изилдөө проблемаларынын иликтенгендиги	4,4
2.	Тандалып алынган теманын актуалдуулугунун негизделиши	4,4
3.	Иштелмелерге жасалган мамиленин артыкчылыктары	4
4.	Автордук жумушчу божомолдун логикалуулугу	4,4
5.	Максаттын жана милдеттин баяндалышы жана өз ара байланышы	4,3
	Баллдардын суммасы	21,5
	Орточо балл	4,3
II	Жаңылыктардын чен-өлчөмдөрү	
1.	Изилдөөнүн принциптуу жаңылыгы	4,4
2.	Илимий-усулдук мамиленин жаңы экендиги	4,4
3.	Көтөрүлгөн негизги жоромолду типтештирүү	4,4
	Баллдардын суммасы	13,2
	Орточо балл	4,4
III	Сапаттын жана деңгээлдин чен-өлчөмдөрү	
1.	Изилдөөнүн уюштурулушу жана методологиясы	4,5
2.	Илимий теориялык ресурстары	4,4
3.	Изилдөөнүн илимий колдонуучулук ресурстары	4,3
4.	Материалдарды иштеп чыгуунун негиздүүлүгү	4,4
5.	Теориялык натыйжа (фундаменталдуулугу)	4,4
6.	Натыйжалардын практикадагы зарылдыгы	4,4
7.	Максаттын жана милдеттин ишке ашырылыш деңгээли	4,4
	Баллдардын суммасы	30,8
	Орточо балл	4,4
IV	Апробациялангандыктын чен-өлчөмдөрү	
1.	Публикациянын толуктугу, деңгээли жана географиясы	4,5
2.	Ачык апробациялоонун толуктугу жана географиясы	4,3
3.	Белгиленген муктаждыкты канааттандыруу деңгээли	4,3
4.	Изилдөөгө жеке салым	4,5
	Баллдардын суммасы	17,6
	Орточо балл	4,4
V	Жол-жоболоштуруу сапатынын чен-өлчөмдөрү	
1.	Диссертацияны жол-жоболоштуруунун сапаты	4,5
2.	Авторефератты жол-жоболоштуруунун сапаты	4,5
	Баллдардын суммасы	9
	Орточо балл	4,5
VI	Диссертацияны «өткөрүүнүн» чен-өлчөмдөрү	
1.	Коргоо алдындагы жол-жоболордун шайкештиги	4,5
2.	Коргоо жол-жоболорунун шайкештиги	4,5
	Баллдардын суммасы	9
	Орточо балл	4,5
	Баллдардын жалпы суммасы	101,1
	Орточо балл	4,4

Расмий оппонент: п.и.д., профессор
А.К. Наркозиевдин колун тастыктаймын
Кадрлар бөлүмүнүн башчысы:

А.К. Наркозиев
А.К. Наркозиев
Кадрлар бөлүмү
Отдел кадров

